

Mapa výrobců a prodejců automobilů a motocyklů

průvodní zpráva ke specializované mapě s odborným obsahem

N_{map} specializovaná mapa s odborným obsahem vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury ČR v rámci projektu NAKI II České století motorismu (DG18P02OVV051), který v letech 2018–2022 realizují Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, Národní technické muzeum a Technické muzeum v Brně.

Předkladatelem mapy je Národní technické muzeum.

Zpracovali: Ing. Jana Kleinová, Ing. Jiří Krejčí, Mgr. Arnošt Nezmeškal
Národní technické muzeum
Praha 2022

výsledek aplikovaný

1. N_{map}

2. 2022

3. Mgr. Arnošt Nezmeškal, prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc., PhDr. Miroslav Sabol, PhD., Petr Kožíšek, Ing. Jana Kleinová, Mgr. Michaela Žáková, PhDr. Jan Králík, Ing. Jiří Krejčí, Mgr. Jaromír Patočka, Ing. Jiří Hera, Mgr. Patrik Virkner, Marek Ronovský, Mgr. et Mgr. Lucie Němcová Klusáčková

4. Mapa výrobců a prodejců automobilů a motocyklů

5. DG18P02OVV051

6. zpřístupnění na webovém portálu projektu: <https://motorismus.ntm.cz/specmapy.html>

I. Cíl výsledku, naplnění plánovaného cíle dle projektu, odlišnosti

Specializovaná mapa s odborným obsahem vznikala v rámci 4. etapy projektu – Automobilismus jako součást české občanské společnosti. Cílem bylo dokumentovat sídla výrobců automobilů a motocyklů v českých zemích od konce 19. do konce 20. století. Zaměřila se rovněž na konstruktéry a designéry. Dokumentovány byly i zaniklé podniky a podniky sloučené v běhu času pod jinou značku. Důraz byl kladen rovněž na nové technologie a technologie přejímané jednotlivými výrobci ze zahraničí. To vedlo k rozšíření sledovaných objektů o skupinu dovozců automobilů a motocyklů a skupinu opraven a servisů, neboť tyto provozovny byly s výrobci a dovozci pochopitelně provázány. Výzkum se zaměřil na automobily a motocykly jako prostředky soukromé individuální dopravy osob a prostředky trávení volného času. Vzhledem k šíři tématu a množství materiálu bylo nutno takto vymezit záběr výzkumu, blíže tedy nebyly zkoumány prostředky k hromadné dopravě osob, nákladní automobily či stavební nebo zemědělské stroje.

Časově je mapa ohraničena počátky motorismu na konci 19. století a společenskými změnami okolo roku 1989. V rámci tohoto období byly vymezeny dvě etapy: od konce 19. století do roku 1948 a od roku 1949 do roku 1991. Znárodnění průmyslu a společenské změny po roce 1948 se ukázaly jako významný předěl v organizaci výroby motorových vozidel na území Československa i v postavení automobilů a motocyklů jako dopravních prostředků či jako prostředků k trávení volného času.

Místně byl výzkum omezen na území bývalého Československa; v období tzv. první republiky včetně území Podkarpatské Rusi.

Informace k jednotlivým podnikům byly získávány ze širokého spektra archivních zdrojů a literatury. Od fondů uložených ve veřejných či firemních archivech, přes soukromé sbírky badatelů a pamětníků, po publikace a periodika. Řadu užitečných dat bylo možné čerpat i díky zapojení bývalých tvůrčích pracovníků našich výrobců motorových vozidel, kteří poskytli často zcela nedostupné materiály. Významným zdrojem byly rovněž ročenky, kalendáře a reklamní tiskoviny výrobců, prodejců i opraven motorových vozidel.

II. Popis výsledku

Kartografické zpracování bylo provedeno v GIS software. Jako mapový podklad byla využita řada veřejně dostupných dat: datová sada DATA 50, datová sada ArcČR, data OpenStreetMap a další. Během zpracování byly využity i webové mapové služby Základní mapa České republiky (ČÚZK), OpenStreetMap a mapový portál mapy.cz. Pro historická data byla také využita řada starých map z mapové sbírky Národního technického muzea. Všechny využívané staré mapy byly georeferencovány a část informací byla vektorizována. Pro ukládání všech tematických dat byl navržen datový model, který umožňuje pro každý zájmový objekt uložit řadu atributů (popisných informací, specifikací, externích soborů, odkazů). Tyto doplňující a detailní informace (atributy) jsou dostupné v tabulce doplňující tištěné i pdf mapy. Další způsob prezentace specializované mapy je prostřednictvím veřejně přístupné online mapové aplikace, která umožňuje základní operace s mapou (přiblížení, oddálení, posun), výběr tematických bodů, zobrazení jejich popisných informací (atributů) i dalších doplňujících materiálů.

Mapa výrobců a prodejců automobilů a motocyklů

Prodejci motocyklů v Československu do roku 1948

Specializovaná mapa prodejců automobilů v Československu před rokem 1948 dokumentuje prodejní síť automobilových zástupců u nás. Z výsledků zkoumání tématu lze vyčíst některé zajímavé skutečnosti, jde například o menší hustotu zastoupení automobilových prodejců na našem území. Automobil byl jednak podstatně méně dostupný než motocykl. Dalším faktorem byla daleko přísnější dovozní omezení, než tomu bylo u motocyklů (v porovnání s motocykly zvláště v období 20. let), je zde tedy patrnější slabší zastoupení prodejců zahraničních automobilů v porovnání s prodejci vozů domácí výroby. Ze získaných podkladů lze například dále potvrdit, že prostředkem šíření motorizace v Československu byl ve sledovaném období spíše dostupnější motocykl, než stále relativně velmi drahý automobil.

NÁZEV	Alois Budovský
Typ	prodeje
SPECIFIKACE	Motocykl; automobil; prodejce
PCRS	Prodejce motocyklů a automobilů Jarek
ADRESA	Kuliv, Jungmannova 53, (dříve Politických vězňů, z.p. mineralozna)
STAV K ROKU	1940
KLÍČOVÁ SLOVA	Jarek; prodejce; Budovský; motocykl; automobil
ZDROJ	

Map data © OpenStreetMap contributors, CC-BY-SA. Powered by Esri.

Ukázka online mapové aplikace

Seznam a popis map tvořících soubor map Specializovaná mapa s odborným obsahem (N_{map}) Mapa výrobců a prodejců automobilů a motocyklů:

Čerpací stanice pohonných hmot v Československu do roku 1948

Specializovaná mapa dokumentující vývoj sítě čerpacích stanic pohonných hmot v Československu před rokem 1948 je co do počtu zdokumentovaných záznamů jednou z nejobsáhlejších v celém souboru zpracovaných map. Mapa zachycuje výběr registrovaných čerpacích stanic v českých zemích, na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Vydatným zdrojem informací byl stav sítě čerpacích stanic popsáný v publikacích Autoklubu republiky Československé - Automobilový průvodce Československou republikou, Louny [1930], nebo v sérii Automobilního Československého Almanachu z let 1921 až 1930. Zdánlivá nerovnoměrnost v síti čerpacích stanic mezi Čechami a ostatními částmi republiky může být způsobena dobovou metodikou sběru informací (systém odpovědných dotazníků), současně však odráží částečně i stupeň motorizace, resp. zájmem návštěvníků o danou oblast. Tuto disproporci, zejména pokud jde o Čechy v porovnání s Moravou a Slezskem, lze považovat za zajímavou výzvu pro další důkladné zkoumání tohoto dílčího tématu.

Tato mapa je společným výstupem FHS UK a NTM a je také součástí souboru map: „Specializovaná mapa s odborným obsahem – Mapa vývoje silniční sítě a rozvoje motorismu“.

První čerpací stanice u nás otevřela firma Bratři Zikmundové v Praze na dnešním náměstí Republiky v roce 1923. (sbírka oborové dokumentace Muzea dopravy NTM)

Čerpací stanice pohonných hmot v Československu v letech 1949–1991

Specializovaná mapa sítě čerpacích stanic v Československu v období po roce 1948 je obrazem výrazných změn v naší zemi. Došlo jednak k zániku množství malých čerpacích stanic dosud v soukromém vlastnictví. Na druhou stranu je patrný postupný systematický přístup k budování sítě čerpacích stanic, která v pozdějších letech sledovaného období tvoří proporčně odpovídající síť. Jako zajímavou výzvu pro budoucí bádání lze považovat možnost doplnit téma o zpracování údajů z let po roce 1989, kdy došlo k prudkému rozvoji sítě čerpacích stanic v České republice i na Slovensku.

Tato mapa je společným výstupem FHS UK a NTM a je také součástí souboru map: „Specializovaná mapa s odborným obsahem – Mapa vývoje silniční sítě a rozvoje motorismu“.

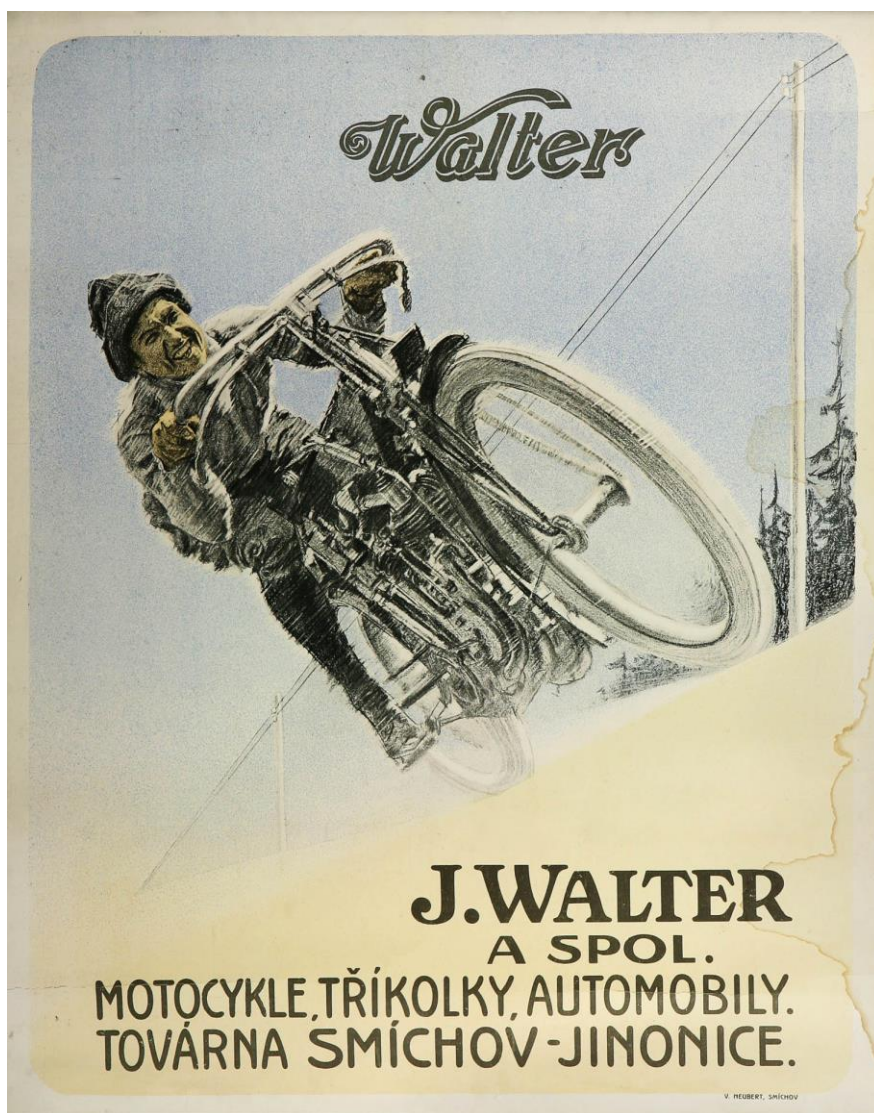

Čerpací stanice na Komenského náměstí v Brandýse nad Orlicí v sedmdesátých letech 20. století. Altán v popředí zde můžeme vidět i dnes, benzínka už ve městě není. (sbírka Patrika Virknera)

Výrobci motocyklů v Československu do roku 1948

Specializovaná mapa výrobců motocyklů na území Československa v období před rokem 1948 zachycuje širokou škálu domácích výrobců jednostopých motorových vozidel. Tento obor prošel na našem území zajímavým vývojem. Na konci sledovaného období se udržela jen trojice významných domácích firem doplněná o nového výrobce na Slovensku. Specializovaná mapa byla v této oblasti zaměřena především na dokumentaci méně známých výrobců motocyklů. Malovýroba motocyklů byla na našem území v letech před 2. světovou válkou typickým projevem snahy řady entusiastů prorazit na trh s vlastním výrobkem. Ve většině případů šlo o marné pokusy, které však zajímavě obohatily naši motocyklovou historii o mnohdy raritní konstrukce. Snahou tvůrců specializované mapy tak nebylo opakovat

informace o známých a dobře zpracovaných „velkých značkách“ ale pokusit se posbírat, byť často jen zlomkovitě dochované, informace k malovýrobcům, jejichž tvůrčí potenciál pohasl často již po výrobě několika málo exemplářů motocyklů. Specializovaná mapa tak přináší jedinečný pohled na toto dosud málo prozkoumané téma naší nedávné historie.

Plakáty představovaly v meziválečném období oblíbenou formu reklamy, zde na výrobky jinonické J. Walter a spol. (Archiv NTM)

Výrobci automobilů v Československu do roku 1948

Obdobně jako v případě specializované mapy výrobců motocyklů u nás, tak i mapa výrobců automobilů před rokem 1948 je jedním z hlavních plánovaných výstupů celého projektu. Bohatý soubor dat zachycený touto mapou odráží výrazný rozdíl v úrovni průmyslové výroby v historických zemích koruny české a na Slovensku, případně Podkarpatské Rusi. Sběr dat byl opět zaměřen především na získání údajů o málo známých výrobcích automobilů, ale také o výběrové zachycení dalších firem jako byly například karosárny. Mapa je tak odrazem

mimořádně pestré automobilové historie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku ve sledovaném období.

Rozvoj areálu továrny Laurin & Klement v Mladé Boleslavi v letech 1896 až 1912 (sbírka oborové dokumentace Muzea dopravy NTM)

Výrobci automobilů a motocyklů v Československu v letech 1949–1991

Výroba motorových vozidel byla v Československu direktivně usměřována již v letech okupace a také bezprostředně po 2. světové válce. Tento trend byl pochopitelně ještě upevněn po roce 1948. Dochází tak k zásadnímu omezení naší automobilové produkce co do šíře vyráběných typů vozidel. Výroba je nadále jasně určována státním plánováním. V tomto období se projevuje politické rozhodnutí výrazně podporovat vznik podniků vyrábějících motorová vozidla na Slovensku, často však bez jasné koncepce a zajištění podmínek nezbytných pro úspěšné fungování (příklad BAZ). Specializovaná mapa dokumentující výrobce motorových vozidel v Československu v letech 1948 až 1991 je tak v porovnání s mapami zachycujícími výrobce motorových vozidel z období před rokem 1948 relativně chudým souborem zachycujícím jednotlivé velké národní podniky případně jejich pobočné závody produkující specializované varianty vyráběných vozidel. Zajímavý je zachycený rozvoj průmyslové výroby na Slovensku.

Prodeji motocyklů v Československu do roku 1948

Ve sledovaném období, a to zvláště v letech před velkou hospodářskou krizí, bylo na našem území zastoupeno nepřehledné množství motocyklových značek. V tomto období ovládali náš trh především zahraniční výrobci. Situace se výrazně změnila s nástupem značky Jawa na počátku 30. let. Specializovaná mapa dokumentující prodejce motocyklů v Československu před rokem 1948 byla záměrně zacílena na zachycení pouze vybraných firem. Díky rozsáhlé archivní rešerši se podařilo zdokumentovat ucelenou prodejní síť značky Jawa, a to jak v historických zemích, tak i na Slovensku a Podkarpatské Rusi – byť v této části republiky byla pochopitelně prodejní síť výrazně řidší. Zajímavým výstupem mapy je zachycení prodejců motocyklů této české značky v pohraničních oblastech obývaných německy mluvícím obyvatelstvem, dokládající čilé obchodování i v období po odtržení tohoto území od republiky.

Jako zástupce prodejců motocyklů zahraničních značek byla vybrána rozsáhlá prodejní síť motocyklů britské značky Ariel. Zde je patrná kulminace zájmu na sklonku 20. let 20. století. Prodejci jiných motocyklových značek byly zachyceni pouze výběrově jako doklad pestrosti našeho motocyklového trhu v daném období. Prodej motocyklů byl tehdy úzce spojen s propagací motorismu samého. Prodejní místa tak byla často lokálním střediskem motorismu v určité oblasti, nezřídka šlo zároveň o sídlo místního motoristického klubu. Prodejci motocyklů, nebo jejich zaměstnanci byli často velmi úspěšní motocykloví závodníci, či jinak významné osobnosti. Toto mimořádně široké a zajímavé téma by, obdobně jako v případě sítě prodejců automobilů před rokem 1948, při dalším hlubším zkoumání pravděpodobně přineslo ještě množství podnětných informací, a to nejen k samotné historii motorismu.

Prodejci automobilů v Československu do roku 1948

Specializovaná mapa prodejců automobilů v Československu před rokem 1948 dokumentuje prodejní síť automobilových zástupců u nás. Z výsledků zkoumání tématu lze vyčíst některé zajímavé skutečnosti, jde například o menší hustotu zastoupení automobilových prodejců na našem území. Automobil byl jednak podstatně méně dostupný než motocykl, dalším faktorem byla daleko přísnější dovozní omezení, než tomu bylo u motocyklů (v porovnání s motocykly zvláště v období 20. let). Je zde tedy patrnější slabší zastoupení prodejců zahraničních automobilů v porovnání s prodejci vozů domácí výroby. Ze získaných podkladů lze například dále potvrdit, že prostředkem šíření motorizace v Československu byl ve sledovaném období spíše dostupnější motocykl, než stále relativně velmi drahý automobil.

Prodejci automobilů a motocyklů v Československu v letech 1949–1989

Specializovaná mapa dokumentující prodejní síť automobilů a motocyklů v Československu v letech 1948 až 1989 je opět zajímavým dokladem vývoje tohoto oboru u nás v nově nastolených podmínkách po změně společenského zřízení. Vyvlastněné soukromé firmy se staly nejprve součástí státních prodejen UP20, následně podniku Mototechna. Mapa dokumentuje, že síť prodejen motorových vozidel byla rovnoměrně rozprostřena po celé republice. Řada zachycených bodů odpovídá ještě na sklonku sledovaného období prodejním místům z dob před rokem 1948.

Servisy v Československu do roku 1948

Specializovaná mapa dokumentující síť opraven motorových vozidel v Československu před rokem 1948 dokládá na rozvoji těchto nutných doprovodných služeb postupný rozvoj motorismu na našem území. Řada v mapě zachycených bodů je totožná s místy prodejem motorových vozidel různých značek zachycených ve specializované mapě dokumentující toto téma. Bylo běžnou praxí, že prodejce vozidel byl zároveň jejich opravář. Z mapy je rovněž možné vysledovat soustředění opraven motorových vozidel podél hlavních silničních tras v republice.

Servisy v Československu v letech 1949–1989

Specializovaná mapa dokumentující síť servisů v období 1949 až 1989 přináší informaci o rovnoměrném rozložení servisních podniků po celém území bývalého Československa. Jde o doklad plánovitého uspořádání základní servisní sítě, která byla v oněch dobách zajišťována především národním podnikem ČSAO (Československé automobilové opravy). Jednotlivá servisní střediska byla často specializována na konkrétní značku automobilu. Tuto pátevní síť dále doplňovaly další opravárenské podniky jako například servisy výrobních družstev. V řadě případů lze ve specializované mapě opět dohledat body shodné s umístěním servisů z období před rokem 1948 – tedy vyvlastněné soukromé podniky dále provozované v rámci socialistického hospodářství.

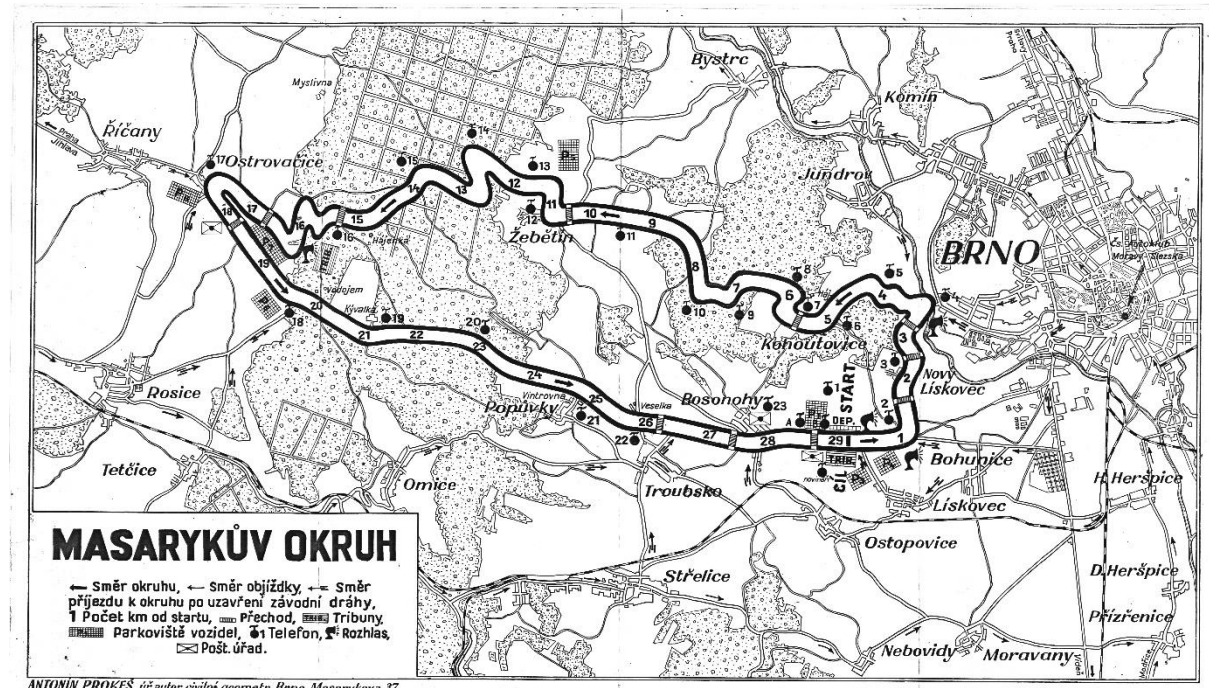

Moderní autosalon a servis Mototechny v Praze na Jarově, sedmdesátá léta 20. století. (30 let n. p. Mototechna)

Nejvýznamnější motoristické závody a soutěže

Specializovaná mapa nejvýznamnějších motoristických závodů a soutěží byla do výběru zpracovávaných témat zařazena jako zajímavý doplněk. Je dokladem významné úlohy motoristického sportu v propagaci motorismu samého. Pohled na motorismus se v Československu v průběhu času významně vyvíjel. Například pohled veřejnosti se v průběhu 20. a 30. let 20. století měnil z odsuzování motorismu jako jistého druhu asociálního luxusu až po vnímání motocyklových a automobilových závodníků jako vzorových hrdinů vhodných k následování (E. Junková, F. Brand, J. K. Lobkowicz a další). Rovněž přístup státních orgánů k motorismu doznal v průběhu času změny, a ten začal být chápán jako významný prvek přinášející národu blahobyt, podstatná součást jeho obranyschopnosti. Organizátoři motoristických sportovních podniků v Československu tak kladli důraz na propagační charakter motoristického sportu. Ve specializované mapě výběrově dokumentované

nejvýznamnější motoristické sportovní podniky meziválečných let jasně dokládají, že snahou organizátorů bylo zapůsobit jejich organizováním na široké vrstvy obyvatelstva. Toto specializovanou mapou pouze částečně odkryté téma, je dle názoru zapojených badatelů velmi zajímavou výzvou do budoucna. Zpracování motoristického sportu touto geografickou metodou by mohlo přinést pozoruhodné výsledky. Jde o téma vhodné k dalšímu hlubšímu zpracování.

Trasa Masarykova okruhu v Brně ve třicátých letech 20. století (sbírka oborové dokumentace Muzea dopravy NTM)

Sídla motoristických klubů v Československu před rokem 1939

Specializovaná mapa dokumentující sídla motoristických klubů na území bývalého Československa je dalším z původně neplánovaných výstupů projektu. Jde o jeden z výstupů činnosti našeho týmu soustředěného kolem kolegů z Technického muzea v Brně, kteří si toto téma vybrali jako jedno z hlavních v jejich části celého projektu. Mapa dokládá bohatou spolkovou činnost našich motoristů, a to zvláště v letech před 2. světovou válkou. Zajímavé je zdokumentování existence klubů soustřeďujících německy hovořící členy.

III. Návrh využití výsledku

Předpokládanými uživateli výsledku budou historici, zájemci o historii motorismu z řad laické i odborné veřejnosti, nebo pedagogičtí pracovníci všech stupňů škol, kteří mohou materiál využít k výuce jak technických, tak humanitních předmětů. Shromážděný objem dat bude jistě výrazným podnětem pro další bádání v oblasti historie motorismu, a může se stát podkladem pro samostatné dílčí studie. Specializované mapy přinášejí, v této šíři, dosud nedostupné informace kvantitativního charakteru dokumentující sledovaná témata v průběhu jejich

chronologického vývoje během bouřlivého 20. století. Významnou výhodou specializovaných map je grafické zviditelnění sledovaných témat v rámci regionů bývalé Československé republiky a jejich nástupnických států. Také z pohledu regionální historie jsou specializované mapy vhodným podkladem pro další rozpracování tématu.

Výsledná N_{map} (Mapa výrobců a prodejců automobilů a motocyklů) spolu s druhou předkládanou N_{map} (Mapa vývoje silniční sítě a rozvoje motorismu) jsou základem pro připravovanou veřejně přístupnou online mapovou aplikaci, která bude v plném provozu přístupná v závěru roku 2022.

IV. Seznam pramenů a použité související literatury

Archivy a veřejné sbírky

Archiv Národního technického muzea

f. 809 – Sběrka oborové dokumentace

f. 693 – Jezdinský Jaroslav

Archiv Škoda Auto a.s.

Archiv hlavního města Prahy

f. Magistrát hlavního města Prahy I, zn. 4, část [Živnostenský] Referát II. A, sp. zn. 11287, Bratří Zikmundové

f. Magistrát hlavního města Prahy I, zn. 4, část [Živnostenský] Referát II. A, sp. zn. E 2/45880, Naftaspol

Státní oblastní archiv Praha, f. Krajský soud obchodní Praha, k. 1955, sign. B-XXIII-50, firma Bratří Zikmundové, akciová společnost

f. . Zbrojovka Ing. František Janeček

Národní Archiv, Policejní Ředitelství 1941–1950.

Archiv ČZ Strakonice, a. s.

sbírka oborové dokumentace Muzea dopravy NTM

Soukromé sbírky

sbírky Milady Husákové

sbírka Petra Kožíška

sbírka Jana Králíka

sbírka Oldřich Kreuze

sbírka Jaromíra Patočky

sbírka Teda Patchetta

sbírka Zdeňka Tichého

sbírka Pavla Tůmy

sbírka Jana Valeše

sbírka Patrika Virknera

Literatura

- BODDY, William. *The History of Motor Racing*. London: Orbis Publishing Limited, 1980.
- DARUKHANAWALA, Adil Jal. *Jawa - the forever bike!* : "He who understands his past is able to understand his present and future". First published. Pune, Maharashtra: DJ Media, 2018.
- DUFEK, Petr. *Škoda Motorsport / 120 let na závodních tratích*. Praha: Sokrates Media s.r.o., 2021,.
- FORMÁNEK, Jaroslav. Pouliční benzinové stanice pro automobily. *Auto*, 1923, roč. 5, č. 1 (leden), s. 32–36.
- FORMÁNEK, Jaroslav: *Benzin, benzol, oleje a kaučuk. Jich výroba, upotřebení a zkoušení se zvláštním zřetelem k pohonu automobilů*. Praha: E. Weinfurter, 1922.
- HANZELKA, Boleslav. *Vozy velkých cen*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1972.
- HOLUB, Luděk – ŠVAJGL, Oldřich – NEVOSAD, Miroslav – SOUKUP, Aleš – KOPAL, Rostislav. *Století benzínu. Historie rafinérského průmyslu v českých zemích*. Praha: Česká rafinérská, 2007.
- JIČÍNSKÝ, Karel. *Automobily Aero a jejich doba*. Brno: Atelier Kupka, 2001.
- KOŽÍŠEK, Petr – KRÁLÍK, Jan. *L&K – Škoda 1895–2003, I. díl Cesta vzhůru*. Moto Public pro Škoda Auto, 2003.
- KOŽÍŠEK, Petr. *Automobil v českých zemích*. Praha: Národní technické muzeum, 2019.
- KOŽÍŠEK, Petr. *Automobilový závod 1000 mil československých*. Praha: Národní technické muzeum, 2018.
- KOŽÍŠEK, Petr. *Automobily Bugatti v českých zemích – katalog výstavy v Národním technickém muzeu*. Praha: Národní technické muzeum, 2002.
- KRÁLÍK, Jan (ed.). *The K&K Bugatti Register*. Vídeň: ceauto GmbH, 2016.
- KRÁLÍK, Jan. *Historie automobilů Jawa*. Křivoklát: Ing. Antoni, 2014.
- KRÁLÍK, Jan. *Jawa můj osud. Příběh Jaroslava Freie, který zachránil Jawu a útekem zachránil sebe*. Praha: Grada, 2010.
- KRÁLÍK, Jan. *Když začal vonět benzin. Obrázky z dějin motorismu v Českých zemích do roku 1918*. Praha: Milpo media – MILPO, 2001.
- KUBŮ, Eduard. *Mýtus a realita vyspělosti Československa mezi světovými válkami*. Praha: Karolinum, 2000.
- NOVOTNÝ, Pavel. *JAWA. Půlstoletí práce a úspěchů*. TEPS a propagační oddělení n. p. Jawa, 1978(?).
- PTÁČEK, K. – TOCHÁČEK, L., VOŘÍŠEK, K. (edd.). *20 let n. p. Mototechna*, 1969.
- ŘEPA, Karel. *Závod do vrchu Zbraslav–Jíloviště*. Praha: GT Club – Karel Řepa, 2008.
- ŠTEMBERK, Jan – JAKUBEC, Ivan – ŠALANDA, Bohuslav: *Automobilismus a česká společnost*. Praha: Karolinum, 2020.
- ŠTEMBERK, Jan. *Automobilista v zajetí reality. Vývoj pravidel silničního provozu v českých zemích v první polovině 20. století*. Praha: Karolinum, 2008.

ŠULCOVÁ, Libuše. *Augustin Šulc: Měl jsem motocykl rád, o něm, jeho firmě a motocyklech BSA a ČZ*. KRÁLÍK, Jan (ed.). Praha: Grada, 2016.

TUČEK, Jan. *Soutěž Malou dohodou 1937*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2017.

ULICKÝ, Gustav. *História vývoja a výroby jednotopových motorových vozidiel v meste Považská Bystrica*. Považská bystrica: Vlastivedné múzeum, [2011].

VESELÝ, Milan. *Náš motocyklový trh : prvých 120 let : 1895-2014*. [Senohraby]: V2 hokej s.r.o., 2020.

VESELÝ, Milan. *Náš motocyklový dovoz : prvých 70 let : 1895-1964*. [Senohraby]: V2 hokej s.r.o., 2020.

WIRKNER, Patrik. *Bratři Zikmundové aneb Když olej, tak Mogul*. In: HLAVAČKA, Milan – BEK, Pavel a kolektiv: *Rodinné podnikání v moderní době*. Historický ústav AV ČR, Praha 2018, s. 299–343.

Periodika

Aero Car Club Revue

Aerovkář

Auto

Automobil Revue

BZ zprávy, příloha časopisu Mogul, 1930

Čech

Československá republika

Lidové noviny

Motocykl

Motor

Motor Journal

Motor Revue

Národní listy

Pestrý týden

Rudé právo

Světobzor

Tribuna/příloha Technická Tribuna

Venkov

Věstník ČAMS

Věstník hlavního města Prahy

Jiné tiskoviny

AČA. Automobilní československý almanach. Praha: Robert Todt, 1923.

AČA. Automobilní československý almanach. Praha: Robert Todt, 1926

AČA. Automobilní československý almanach. Praha: Robert Todt, 1929
30 let n. p. Mototechna, 1979.

Oběžník autoklubu ČAMS Brno, 1947, č. 6.

Auto Walter service, ceník č. 10 (vydání z let 1931 až 1951)

reklamní kalendář firmy Janský a spol. na rok 1929

Poznámkový kalendář automobilistů a motocyklistů na rok 1931 firmy Bratří Zikmundové.

Seznam červených BZ stanic. Stav dne 15. října 1930

Poznámkový kalendář firmy Bratří Zikmundové na rok 1934. BZ služba (service)

V. Seznam publikací, kterým předcházely výsledku specializovaná mapa s odborným obsahem

kol. *České století motorismu. III, Technická stránka motorismu.* První vydání. Praha: Národní technické muzeum, 2021.

KOŽÍŠEK, Petr. *Vavříny s vůní benzínu. Meziválečný československý automobilový sport: katalog výstavy Národního technického muzea.* Praha: Národní technické muzeum, 2021.

NĚMEC, Jan. *Motoristé na Šébru a pod Šěbrem : německý autoklub Nordböhmischer Kraftfahrerbund a jeho místo mezi motoristickými organizacemi v Československu.* Brno: Technické muzeum v Brně, 2019.

NĚMEC Jan – ZOUHAROVÁ DYKOVÁ Sylvie – RUDIK Milan. *Do houfu – 100 let organizovaného motorismu v českých zemích.* Brno: Technické muzeum v Brně 2021.

NEZMEŠKAL, Arnošt. *Fenomén Jawa, aneb, Jawa, jak ji neznáte.* Praha: Národní technické muzeum, 2019.

ŠTEMBERK, Jan, a kol. *České století motorismu I : kulturní roviny českého motorismu.* Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019.

ZOUHAROVÁ DYKOVÁ, Sylvie – FRICOVÁ, Jana (eds.): *České století motorismu II. Motorismus jako prostředek volného času.*, Brno: Technické muzeum v Brně, 2020.

VI. Zpracovaná data jsou uložena v souborové databázi „Motorismus“ na CD.